

30 lat Konwencji o prawach dziecka

Trzydzieści lat temu światowi przywódcy podjęli historyczne zobowiązanie wobec dzieci na świecie, przyjmując Konwencję o prawach dziecka.

Konwencja jest najważniejszym dokumentem określającym prawa dziecka i jest najszerzej ratyfikowanym na świecie dokumentem z zakresu praw człowieka. Od czasu powstania dokument pomógł zmienić życie dzieci na całym świecie.

Niestety nadal nie każde dziecko może w pełni cieszyć się dzieciństwem. Wciąż zbyt wielu najmłodszych pozbawionych jest prawa do zdrowego i bezpiecznego życia.

Przywódcy państw, przedstawiciele biznesu oraz społeczność międzynarodowa powinni wypełniać złożone zobowiązania i podejmować kolejne działania na rzecz realizacji praw dziecka.

Muszą zapewnić każdemu dziecku przestrzeganie każdego prawa.

**Działaj na rzecz przestrzegania praw
dziecka!**

Każdemu dziecku, niezależnie od koloru skóry, wyznania czy pochodzenia, przysługują takie same prawa - prawa dziecka. Najważniejszym dokumentem dotyczącym praw dziecka jest Konwencja o prawach dziecka uchwalona w 1989 roku przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych i ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku.

Polska może poszczycić się bogatą tradycją związaną z promowaniem praw dziecka, poczynając od postaci Janusza Korczaka, cenionego na świecie działacza na rzecz godnego traktowania dzieci, po Ludwika Rajchmana, pomysłodawcę stworzenia międzynarodowej organizacji działającej na rzecz dzieci - UNICEF. Polska była również inicjatorem powstania Konwencji o prawach dziecka, gdyż przedłożyła Komisji Praw Człowieka ONZ jej pierwszy projekt.

O tym, jak ważne są w naszym kraju prawa dziecka świadczy także fakt, iż zostały one uwzględnione w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Dziecko powinno znać swoje prawa, rozumieć je i świadomie z nich korzystać. Państwo powinno traktować dziecko podmiotowo i bezwzględnie przestrzegać przysługujących mu praw.

Upowszechnianie wiedzy o prawach dziecka nie jest wymierzone przeciwko rodzicom. Zarówno rodzice, opiekunowie jak i nauczyciele powinni mieć świadomość, że prawa dziecka nie kolidują z prawami dorosłych, lecz się uzupełniają.

Zapisy zawarte w Konwencji o prawach dziecka są podstawą działalności UNICEF, który podejmuje starania, aby stanowiły one kanon zasad etycznych i standardów międzynarodowych postępowania wobec dzieci.

Często zadawane pytania dotyczące Konwencji o Prawach Dziecka:

- **Co to jest Konwencja o prawach dziecka?**

Konwencja o prawach dziecka jest międzynarodowym aktem prawnym, który definiuje prawa dzieci. Prawa dziecka dotyczą każdej osoby, która nie ukończyła 18. roku życia. Jako dokument o zasięgu międzynarodowym, konwencja gwarantuje wszystkim dzieciom zapewnienie przez rządy poszczególnych państw - bez jakiegokolwiek formy dyskryminacji - korzystania ze specjalnych środków ochrony i pomocy. Umożliwia dostęp do edukacji i opieki zdrowotnej, gwarantuje możliwość pełnego rozwoju własnej osobowości, zdolności i talentów oraz dorastanie w szczęśliwym środowisku, pełnym miłości i zrozumienia. Zapewnia także dzieciom dostęp do informacji oraz gwarantuje udział w osiągnięciu praw w aktywny i przystępny sposób.

- **Jak zdecydowano, co powinna zawierać Konwencja o prawach dziecka?**

Normy zawarte w Konwencji o prawach dziecka były negocjowane przez rządy, organizacje pozarządowe, przez obrońców praw człowieka, prawników, specjalistów ds. zdrowia, pracowników socjalnych, pedagogów, ekspertów ds. rozwoju dziecka i przywódców religijnych z całego świata przez ponad 10 lat. W efekcie porozumienia, powstał dokument uwzględniający znaczenie tradycji i wartości kulturowych dla ochrony i harmonijnego rozwoju dziecka. Dokument odzwierciedla główne systemy prawa na świecie i uwzględnia szczególne potrzeby krajów rozwijających się.

- **Jak Konwencja o prawach dziecka określa dziecko?**

Konwencja definiuje „dziecko”, jako osobę poniżej 18. roku życia, poza określonymi sytuacjami, w których państwo określa minimalny wiek, tak jak wiek dopuszczający zatrudnienie i zakończenie obowiązkowego kształcenia. Jednak w pozostałych wypadkach konwencja jest jednoznaczna, zakazując dożywotniego pozbawiania wolności bez możliwości zwolnienia lub kary śmierci w stosunku do osób poniżej 18. roku życia.

- **Co określają główne zasady konwencji?**

Nadrzędnymi zasadami konwencji są: brak dyskryminacji i najlepszy interes dziecka, jako najważniejsze czynniki wszelkich działań dotyczących dzieci. Ponadto konwencja

gwarantuje nieodłączne prawo dziecka do życia oraz nakłada na rządy państw obowiązek zapewnienia, w możliwie najszerszym zakresie, przetrwania i rozwoju dziecka, jak również jego prawo do swobodnego wyrażania poglądów we wszystkich sprawach, które go dotyczą i należytego uwzględniania tych poglądów.

- **Jaka jest wizja dziecka w Konwencji o prawach dziecka?**

Konwencja zapewnia uniwersalny zestaw standardów do przestrzegać przez wszystkie kraje. Odzwierciedla nową wizję dziecka. Dziecko nie jest własnością rodziców, ani bezbronny przedmiotem miłości. Dziecko jest człowiekiem i posiada własne prawa. Konwencja postuluje wizję dziecka jako jednostki oraz członka rodziny i społeczności, z prawami i obowiązkami odpowiednimi dla jego wieku i etapu rozwoju na jakim się znajduje. Rozpoznanie praw dziecka z tej perspektywy ściśle skupia się na dziecku, jako całości.

- **Dlaczego mówimy o wyjątkowości Konwencji o prawach dziecka?**

- Jest najszerszym ratyfikowanym traktatem dotyczącym praw człowieka w historii. Obowiązuje praktycznie we wszystkich krajach świata, zapewniając wspólne ramy etyczne i prawne zapewniające realizację praw dziecka.
- Jest dokumentem, w którym po raz pierwszy podjęto formalne zobowiązanie do stosowania praw dziecka i monitorowania rozwoju sytuacji dzieci.
- Podkreśla, że prawa dziecka nie mogą być dłużej postrzegane jedynie, jako opcja czy kwestia łaskawości i uprzejmości wobec dzieci, albo jako wyraz miłości. Prawa dzieci pociągają za sobą odpowiedzialność i obowiązki, które wszyscy musimy respektować i szanować.
- Została uznana przez podmioty pozarządowe.
- Jest punktem odniesienia dla wielu organizacji pracujących z dziećmi i na rzecz dzieci - w tym organizacji pozarządowych oraz podmiotów działających w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych.
- Podkreśla równoważność wszystkich praw, odkreślając że są one niezbędne dla pełnego rozwoju dziecka i podkreślając, że każde dziecko bez wyjątku, jest ważne.
- Podkreśla odpowiedzialność państwa za przestrzeganie praw człowieka oraz konieczność akcentowania transparentności i bezpieczeństwa publicznego, które się z tym wiążą.
- Promuje międzynarodowy system solidarności, którego celem jest osiągnięcie praw dziecka. Wzywa kraje-darczyńców do zapewnienia pomocy w obszarach, w których zidentyfikowano szczególne potrzeby; wzywa kraje przeznaczenia do skierowania w tym celu również zagranicznej pomocy rozwojowej.
- Podkreśla rolę społeczeństwa, społeczności i rodzin w promowaniu i ochronie praw dziecka.

- **Ile krajów ratyfikowało Konwencję o prawach dziecka?**

Konwencja o Prawach Dziecka jest najpowszechniej ratyfikowanym traktatem o prawach człowieka w historii. 116 państw stało się stronami konwencji od października 2015 r. – więcej niż jakiegokolwiek innego traktatu dotyczącego praw człowieka. Jedynym krajem, które nie ratyfikował (choć podpisał, pokazując tym samym chęć ratyfikacji) Konwencji są Stany Zjednoczone Ameryki.

- **W jaki sposób społeczność międzynarodowa monitoruje i wspiera postępy we wdrażaniu Konwencji?**

Komitet Praw Dziecka jest organem niezależnych ekspertów monitorującym wdrażanie przez państwa postanowień Konwencji o prawach dziecka. Rządy, które ratyfikowały konwencję zobowiązane są do składania regularnych sprawozdań na temat stanu praw dzieci w ich krajach. Komitet bada poszczególne raporty i wydaje zalecenia dla państw. W razie potrzeby Komitet korzysta z pomocy przedstawicieli innych rządów oraz wsparcia ze strony organizacji takich jak UNICEF.

- **W jakich obszarach Konwencja o prawach dziecka jest najbardziej skuteczna?**

W ciągu 30 lat od przyjęcia Konwencji życie milionów dzieci uległo poprawie dzięki stopniowej realizacji praw i wypełnianiu zobowiązań zapisanych w Konwencji i jej trzech fakultatywnych

Konwencja zapoczątkowała zmiany we wszystkich częściach świata, poczynając od:

- włączanie zasad dotyczących praw dziecka do prawodawstwa;

- ustanowienie międzyresortowych i multidyscyplinarnych organów zajmujących się prawami dziecka;
 - opracowanie krajowych programów na rzecz dzieci;
 - promowanie Rzeczników Praw Dziecka i Komisarzy ds. Praw Dziecka;
 - restrukturyzacja środków budżetowych na realizację praw dziecka;
 - interwencje ukierunkowane na ochronę i rozwój dziecka;
 - podkreślanie znaczenia dyskryminacji i innych barier w realizacji praw dziecka, w tym nierówności społeczno-ekonomicznych wśród dzieci;
 - tworzenie dzieciom możliwości wyrażania swoich poglądów i bycia wysłuchanym;
 - zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego - w tym samych dzieci
- **W jaki sposób UNICEF korzysta z Konwencji praw dziecka?**

UNICEF jest organizacją ONZ powołaną w celu ochrony praw dzieci na całym świecie, szczególnie tych znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji. Jak wyrażono w naszej deklaracji misji:

„UNICEF został wyznaczony przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, aby chronić prawa dzieci, wspierać realizację ich podstawowych potrzeb oraz tworzyć warunki do pełnego rozwoju wszystkich dzieci. UNICEF kieruje się w swojej pracy postanowieniami Konwencji o prawach dziecka i podejmuje starania, aby prawa dziecka stanowiły kanon zasad etycznych oraz standardów międzynarodowych w postępowaniu wobec dzieci.”

Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci UNICEF jest jedyną organizacją wymienioną z nazwy w Konwencji o Prawach Dziecka jako źródło specjalistycznej wiedzy i wsparcia. Konwencja zapewnia UNICEF wytyczne dotyczące obszarów wymagających monitorowania oraz stanowi narzędzie do pomiaru postępu osiągniętego w tych obszarach. W ramach swoich działań na rzecz ochrony praw i rozwoju dzieci, UNICEF musi brać pod uwagę sytuację każdego dziecka, przeanalizować otoczenie gospodarcze i społeczne, rozwijać partnerstwa, aktywizować społeczności (w tym także dzieci), wspierać działania antidyskryminacyjne i będące w najlepszym interesie dziecka.

Zobacz więcej na [temat roli UNICEF w promowaniu i wspieraniu Konwencji](#).

*Szkolny Rzecznik Praw Ucznia
Urszula Baron-Gocha*

Materiały pobrane z oficjalnej strony UNICEF.